

Słowa mają moc!

Bibliografia:

- Źródło: Nowy Testament, Ewangelia wg św. Jana 1, 1-5.
- Źródło: Stary Testament, Księga Rodzaju 1, 1-6.
- Źródło: Barbara Sobolewska, *Są słowa*, [na podstawie:]
<https://teksty.org/mikroklimat,sa-slowa,tekst-piosenki> [dostęp 13.09.2022], domena publiczna.

Scrabble

(4) Bóg widząc, że światłość jest dobra, oddzielił ją od ciemności.

(5) I nazwał Bóg światłość dniem, a ciemność nazwał nocą.

I tak upłynął wieczór i poranek – dzień pierwszy.

(6) A potem Bóg rzekł: «Niechaj powstanie sklepienie w środku wód i niechaj ono oddzieli jedne wody od drugich!»

Źródło: Stary Testament, Księga Rodzaju 1, 1-6.

Słowo występuje tu w formie czasownika: rzekł, ale nie jest to słowo - wyraz lub słowo - dźwięk, to słowo – myśl, które jest wyrazem woli i mocy Boga, Jego twórczego rozkazu. Słowo Boga jest tu narzędziem stworzenia świata.

Święty Jan Ewangelista pisze:

” Nowy Testament, Ewangelia wg św. Jana 1, 1-5.

O SŁOWIE

Prolog

1

1 Na początku było Słowo,
a Słowo było u Boga,
i Bogiem było Słowo.

2 Ono było na początku u Boga.

3 Wszystko przez Nie się stało,
a bez Niego nic się nie stało,
co się stało.

4 W Nim było życie,
a życie było światłością ludzi,
5 a światłość w ciemności świeci
i ciemność jej nie ogarnęła.

Źródło: Nowy Testament, Ewangelia wg św. Jana 1, 1-5.

Od najdawniejszych czasów ludzie wierzyli, że słowa mają magiczną moc. To, co mówimy, naprawdę może się stać. Z takiego przekonania wyrosły przysłowia: 'O wilku

mowa, a wilk tu', 'Nie wywołuj wilka z lasu', powiedzenie 'Wypluj to słowo', a także przesąd nakazujący trzy razy odpukać w niemalowane drewno.

Pamiętaj, słowa mogą nieść nadzieję, pokrzepienie, pocieszenie, radość, ale też szerzyć nienawiść i ranić. Głównym elementem komunikacji międzyludzkiej są słowa. Mają one różne poziomy znaczeń i funkcje. Przekazują informacje, emocje, prowokują do działania. Sens słów wiąże się z osobą mówiącego, okolicznościami wypowiedzi, a także kontekstem.

Polecenie 1

Czy twoim zdaniem znaczenie 'słowa' w Księdze Rodzaju i w Ewangelii św. Jana jest podobne czy różne? Uzasadnij swoją odpowiedź, odwołując się do powyższych fragmentów Biblii.

Polecenie 2

Odszukaj w dostępnych źródłach tekst piosenki 'Magiczne słowa' autorstwa Jerzego Dutka. Określ, jakie słowa są według autora magiczne.

Ciekawostka

Niektóre zjawiska (choroba, śmierć, czynności fizjologiczne) do tej pory są objęte tzw. **tabu językowym**. Nie powinno się o nich mówić w sposób bezmyślny. Gdyby jednak pojawiła się potrzeba, można, nie łamiąc zakazu, użyć określeń zastępczych – **eufemizmów**, czyli wyrazów o nieco delikatniejszym i łagodniejszym znaczeniu. Zamiast mówić, że ktoś zmarł, powiemy: odszedł,

zasnął na wieki, przeniósł się na łono Abrahama. Eufemistycznie nazywamy też pewne wady, np. ktoś ma lepkie ręce, ktoś jest puszysty.

Ćwiczenie 1

Wyjaśnij znaczenie podanych eufemizmów:

- do diaska!,
- mijać się z prawdą,
- jesień życia,
- rzucać mięsem,
- mieć dwie lewe ręce,
- być za kratkami.

Przeczytaj poniższy wiersz Barbary Sobolewskiej, a następnie wykonaj związane z nim ćwiczenia.

” Barbara Sobolewska

Są słowa

Są słowa kojące, pachnące radością,
Są słowa, które nosisz na dnie serca z wdzięcznością,
Są słowa, od których dłoń zaciska się w pięść,
Są słowa, po których spać nie możesz ni jeść.

A ja zbieram słowa, by złożyć z nich piosenkę,
Więc muszą być proste, łagodne i miękkie.
Zaśpiewam ci piosenkę, gdy spotkamy się znów,

Ty weźmiesz mnie za rękę,
A potem do mnie mów bez słów.

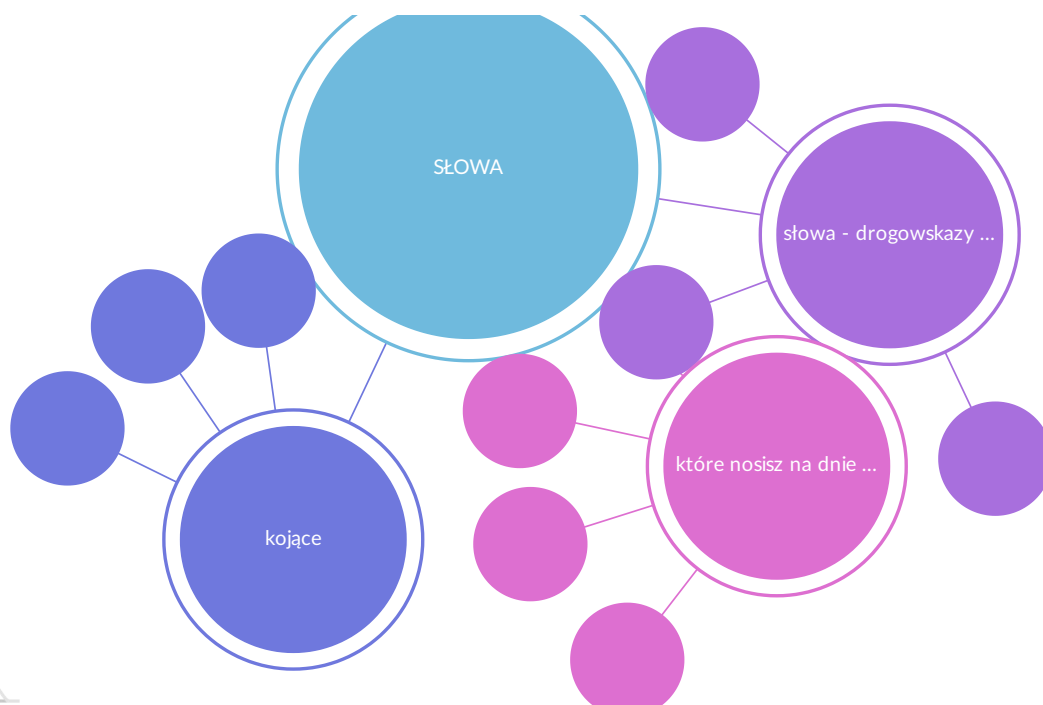
Są słowa, które znają ci pogodni i prości,
Są słowa - drogowskazy świecące w ciemności,
Są słowa w środku puste, choć grzmiące jak spiz,
Są słowa, co serce mrozą nawet, gdy śpisz.

A ja zbieram słowa, by złożyć z nich piosenkę [...]

Źródło: Barbara Sobołewska, *Są słowa*, [na podstawie:] <https://teksty.org/mikroklimat,sa-slowa,tekst-piosenki> [dostęp 13.09.2022], domena publiczna.

Polecenie 3

Odwołując się do treści utworu Barbary Sobołewskiej, stwórz własny zestaw słów do podanych kategorii.

Ćwiczenie 2

Dopasuj słowa do podanych kategorii i ułóż je w kolejności alfabetycznej.

Słowa - drogowskazy	Słowa mrożące serce

- wojna
- wierzę w ciebie
- pożar
- nienawiść
- ufam ci
- śmierć
- kocham cię
- poradziś sobie

Ćwiczenie 3

Uzupełnij przysłowia podanymi poniżej wyrazami.

Dobre słowo mało , a pomaga wiele.

Dobre słowo zawiera wystarczające na trzy zimy; złe słowo może dotknąć jak miesięcy mrozu.

Gdy usłyszysz złe słowo, umyj zaraz .

Mądrej dość dwie słowie.

Kto słowa nie dotrzymuje, ten słowa .

Ryby łowi się na wędkę – ludzi na .

Słowa trzeba , ale nie liczyć.

Mowa jest , a milczenie .

Słowo, choć nie z głazu, może rozbić .

kości

uszy

ciepło

ważyć

złotem

głowie

srebrem

kosztuje

niewart

sześć

słowa

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 4

Jakie mogą być słowa? Zaznacz odpowiednie przymiotniki.

słodkie ☐ słone ☐ słówka

tępe ☐ ostre ☐ słowa

cukrowe ☐ gorzkie ☐ słowa

chropowate ☐ gładkie ☐ słówka

pełne ☐ puste ☐ słowa

mocne ☐ wątłe ☐ słowa

szorstkie ☐ śliskie ☐ słowa

łaciate ☐ skrzydlate ☐ słowa

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 5

Wyjaśnij znaczenie związków wyrazowych z poprzedniego ćwiczenia.

Ćwiczenie 6

Dopasuj do czasowników odpowiednie wyrazy tak, aby powstały poprawne związki frazeologiczne.

ręczyć

przysięgę

składać

miłość

dawać

słowa

ślubować

słowo honoru

obiecywać

gruszki na wierzbie

dotrzymywać

głową

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 7

Pogrupuj podane wyrazy według kategorii.

Wyrazy o znaczeniu podobnym do wyrazu **słowo**

Wyrazy z tej samej rodziny co wyraz **słowo**

wystawiać

słowny

mowa

słowotok

poślowie

słownictwo

wypowiedź

wyraz

słownie

słowotwórstwo

dosłowny

hasło

słownik

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 8

Dopasuj podane elementy do odpowiedniego rodzaju słownika.

Uwaga! Niektóre informacje powtarzają się w obu kategoriach.

Słownik języka polskiego

Słownik wyrazów obcych

pochodzenie wyrazu

przykłady użycia

pochodzenie wyrazu

wyraz hasłowy

formy odmiany wyrazu

wyraz hasłowy

wyrazy pokrewne

odsyłacz

formy przypadków

liczba

znaczenie

rodzaj

znaczenie

Ćwiczenie 9

Wskaż, które z podanych wyrazów można znaleźć w słowniku wyrazów obcych. Zapoznaj się z ich definicjami.

☐ eufemistyczny

☐ retoryczny

☐ miód

☐ łagodny

☐ baran

☐ tabu

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 4

Wykorzystaj znane ci powiedzenia i przysłowia do napisania 10 pouczeń dla użytkowników języka. Zapisz je tutaj lub w zeszycie.